

Korponay Gyula
1935–2017

Életének 83. esztendejében elhunyt Korponay Gyula aranydiplomás kohómérnök. Mozgalmas, sok akadállyal nehezített életet élt. Többször kényszerült olyan útra, amelyet nem ő választott magának, hanem mások osztottak rá.

Mezőtúron született 1935. április 2-án, kiskereskedő családba. Az elemi, később már általános iskolát Mezőtúron végezte el. A gimnáziumi felvétele – a származása miatt – nem volt problémamentes, de végül is sikeresen leérettségizett. Ezután a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem hallgatója lett, ahol IV. éves korában, 1957 tavaszán politikai okok miatt a tanulmányait felfüggesztették és levelező hallgatóként, csak 1961-ben kaphatta meg a kohómérnöki diplomáját.

Az első munkahelye a Lőrinci Hengermű volt és innen is ment nyugdíjba. Két évre segédmunkára kényszerült, majd a diploma megszerzéséig különböző munkaköröket látott el. Alaposan megismerte az üzemet. Kreatív, a szakmáját jól ismerő ember volt, bátran alkalmazta a megszerzett tudását és nem riadt vissza az újdonságok alkalmazásától sem.

A fizika, matematika erős oldala volt, ennek a különböző méretezéseknél, műszaki, gazdasági számításoknál hasznát vette. Már a diploma megszerzése előtt áttervezte a hengersorvonó fogaskerekeit. A kivitelezést végig irányította, ezzel sikerült az igen gyakori fogaskeréktöréseket és az ezzel járó

hosszú leállásokat, megszüntetnie. Az alapanyag darabolásának átszervezésével jelentős anyagmegtakarítást sikerült elérnie. Az ő nevéhez fűződött – sok más mellett – a lemezek feliratozásának, a magas Ni-tartalmú gömbtartálylemezek revezsegény hevítésének a megoldása, a cseppfolyós oxigén alkalmazása, a színképelemzés bevezetése, és a minőségbiztosítási rendszer kialakítása is.

A biztos szakmai ismeretének birtokában bátran kiállt a meggyőződése mellett, emiatt olykor vitákra kényszerült. Évtizedeken át irányította a Lőrinci Hengermű Műszaki osztályát, ahonnan 1992-ben ment nyugdíjba. Hűséges ember volt, végig kitartott szakmája mellett, végig a Lőrinci Hengerműben dolgozott. Kitartott felesége, Györgyi mellett is, aki szintén egész életében a Lőrinci Hengermű alkalmazásában állt. 54 évi házasságukból egy fiú- és egy leánygyermekük született, akik öt unokával örvendeztették meg őket.

Szakmai ismereteit újításai, Kiváló Dolgozói címe, a fiatalkori helytállását a köztársasági elnök 1956-os oklevele is igazolja.

2017. június 15-én hunyt el, hamvait az Árpád-házi Szent Margit templomban helyezték örök nyugalomra.

Kedves Gyula! Nyugodj békében, mi, a volt kollégáid, pályatársaid megőrizzük az emlékedet és kohász köszöntéssel kívánunk utolsó Jó szerencsét!

Cseh Kálmán

Dr. Dworák József
1924–2017

2017. július 9-én 94 éves korában elhunyt Dr. Dworák József okl. kohómérnök. Temetése július 26-án volt Budapesten az Új Köztemetőben. Elhunyt társunk nyugodjék békében!

Szalai János

1948–2017

Szalai János 1948. március 24-én Sopronban született, édesapja révén – aki a magyar ferroötvözet-gyártás doyenje volt – kohászcsaládban. Érettségi bizonyítványát Salgótarjánban szerezte, majd 1971-ben a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetemen okleveles vas- és fémkohómérnök diplomát kapott.

Nyitott, egyenes jellemű emberként került a Dudujkára, s kapcsolatépítő képessége, közvetlen modora okán hamar elnyerte társai rokonszenvét és barátságát. Ugyanakkor szorgalmasan és eredményesen tanult, kiváló eredménnyel végzett, s még egyetemi álláslehetőséget is kapott, amit azért nem fogadott el, mert a termelés, az ipari gyakorlat vonzotta, de úgy, hogy az alkalmazott kutatás-fejlesztés, az innováció is érdekelte. Így az Ötvözetgyárban, s a Vasipari Kutató Intézet Salgótarjáni Kísérleti Telepén eltöltött 14 év alatt szerencsésen ötvözni tudta az egyetemen tanult piro- és hidrotechnológiai ismereteket, és az elméleti kohászattan téziseit a megvalósított projekteken.

Ezután jöttek az összetettebb feladatok, az SVT-ben azaz a Salgótarjáni Vasöntöde és Tűzhelygyárban, ahol 1985-től 1992-ig már műszaki igazgatóként irányította a gyár fejlesztési, beruházási, karbantartási, termelési, anyagbeszerzési és minőségbiztosítási feladatait.

Közben, 1990-ben létrehozott egy Pyroven Kft. nevű céget, amely a pásztoji felszámolásból megvásárolt vasöntöde bázisán mára jelentős, ötvözött, elsősorban erősen ötvözött hő- és kopásálló öntvényeket gyártó exportorientált vállalkozássá alakult, ahol fia, az ifjú Szalai János – aki építőmérnökből lett kohász – a tulajdonos és ügyvezető.

1992-ben elhagyta az SVT-t, 1993-ban kollégáival megvásárolta az egri vasöntödét, és a kilenc évig tartó küzdelemben megtapasztalta a szegény magyar tőkés küzdelmes életét, hogyan

lehet egy alultőkésített vállalatot életben tartani.

Ez volt szakmai pályafutásának az a szakasza, amikor tevékenységi köre a korábbi évek metallurgiai súlypontját megőrizve az öntéssel és a tüzelés-technikával is kiegészült. Az eredményességet az is mutatja, hogy amikor az SVT bajba került, 2002-ben visszahívták, s két évig ügyvezetőként, majd ismét műszaki vezérhelyettesként irányította a gyárat és a közben már vegyesvállalatként SVT-Wamsler Vasöntöde Kft. illetve Wamsler Rt.-ben – amelyhez egy kandallógyár, egy vasöntöde és a tűzhelygyár tartozott – újra nagy ívű fejlesztéseket hajthatott végre. Innen is ment nyugdíjba 2010-ben.

János a selmeci elvek szerint élt, a hazaszeretet, a szakmaszeretet és a barátság mellett a családszeretet volt a vezérlő csillaga. Feleségét, akit 50 évvel ezelőtt Özdon ismert meg rajongásig szerette, akárcsak gyermekeit és unokáit.

Az említett tulajdonságok végigkísérték egész életútját, önzetlenül vállalt szakmai szervezetekben munkát, elnöke volt 1993–95 között a Magyar Öntészeti Szövetségnek, a főtitkárral, dr. Havasi Lászlóval együtt alakították ki a Szövetség érdekképviseleti munkáját, szolgáltatási feladatkörét és számítógépes bázisát.

1969-től az OMBKE tagja volt. A magyar öntészetért végzett áldozatos és eredményes munkájáért 2016-ban az OMBKE Öntészeti Szakosztályért érem kitüntetésben részesült. Ez év május 24-én vette át a MÖSZ-től az Életmű díj kitüntetését.

Kedves János! Köszönjük, hogy küzdőtársaid lehettünk, emlékedet megőrizzük, egy utolsó Jó szerencsével búcsúzunk Tőled...

Tolnay Lajos

Kántor László

1941–2017

A hazai kohászok társadalmának közismert, közkedvelt tagja távozott közülünk 2017. augusztus 13-án.

1964-ben végzett Miskolcon technológus kohómérnöként; ezt követően mozgalmas pályát futott be mind a vas kohászat, mind az alumíniumipar területén.

1964–70 között a Ganz Mávagnál dolgozott különböző beosztásokban, utolsó funkciója létesítményi főmérnök volt. A gyakorlati üzemi munkánál jobban érdekelte a kereskedelem. Ehhez teremtette meg a szakmai feltételeket, amikor a Közgazdasági Egyetemen külkereskedelmi mérnök-közgazdász oklevelet szerzett.

1971-ben új oklevele birtokában a Metalimpex Acél- és Fémkülkereskedelmi Vállalathoz került. Jó adottságait bizonyítja, hogy távozásakor, 1994-ben a vállalat műszaki igazgatója volt. Közben több éven keresztül a Metalimpex osztrák, majd német közös kereskedelmi vállalatát vezette. Rövid dunaferres kitérő után 1994–98 között az állami tulajdonban lévő vállalatok magánosítását felügyelő kormánysszervezetben menedzselte a vas- és acélipari vállalatok privatizációját.

1998-ban került az alumíniumiparba: az ALUKER, majd a MAL kereskedelmi igazgatója lett, 2003 és 2013 között pedig nyugdíjasként igazgatósági tanácsadóként szolgálta a vállalatot. Mint külkeres vezető, bejárta a világot, sikeres tárgyalásokat folytatott. Szeretett utazni, így élvezte ezt a munkát is.

Sikeres pályafutását szeretett felesége korai halála árnyékolta be; lányát ezután egyedül nevelte. Temetésén nagyon szép gondolatnak tartottuk, hogy hamvait felesége hamvaival együtt a Duna lány hullámai fogadták be.

Kántor László egyénisége pályájához hasonlóan színes, sokoldalú volt. Kiváló hangulatteremtő képessége, zenei és színészi adottságai következtében rendszeresen a társas rendezvények központi szereplője volt. Népszerű volt, mindenki szerette, akivel kapcsolatba került, különösen mi, az évfolyamtársai örültünk mindig, amikor együtt lehettünk vele.

Kedves Laci! Sikeres és gazdag életet éltél; kár, hogy korán befejezted. Nyugodjál békében!

Dr. Tardy Pál

Bódi Kálmán

1949–2017

Bódi Kálmán 1949. január 25-én született Budapesten. Édesapját korán elvesztette, négyéves koráig édesanyja egyedül nevelte. Ő könyvelőként dolgozott az egyeki ÁFÉSZ-nél. Nevelőapja, Németh László a helyi tanácsnál volt előadó.

Kálmán általános iskolai tanulmányait Egyeken, a középiskolait Hajdúböszörményben végezte. 1967-ben nyert felvételt a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem Kohómérnöki Karára, ahol 1972-ben metallurgia szakos, öntő ágazatos kohómérnöki diplomát szerzett.

Szakmai munkája a kezdetektől egy céghez, a kisvárdai Vulkán Vasöntödéhez kötötte. A diploma megszerzése után itt helyezkedett el üzemi technológusi beosztásban. Részt vett az első DISAMATIC formázósor Kisvárdára történő telepítésében, melynek beindítása és üzemeltetését több hónapos né-

metországi tanulmányút előzte meg. Mivel 40 évet töltött el egy munkahelyen, gyakorlatilag a Kisvárdán gyártott összes termék technológizálásában, öntőmintáinak tervezésében, annak precíz elkészítésében részt vett, majd a sorozatgyártás beindításában jeleskedett, mint műszaki osztályvezető.

A vállalat külföldi kapcsolatai révén bejárta egész Európát, tanulmányozhatta a nyugati országok öntészeti technológiáit és az ott dolgozók munkakörülményeit, s tapasztalatait saját üzemében is hasznosította. Szakmai tudását a belföldi és a külföldi partnerek egyaránt elismerték.

Bekapcsolódott az OMBKE munkájába, az Öntödei Szakosztály 1968-ban megalakult Kisvárdai helyi szervezetének lett aktív tagja munkába állásával egy időben. Az országos szakmai rendezvényeken nemcsak résztvevő, de

többször előadó is volt. A helyi szervezet titkári tisztségét 1980–85 között töltötte be, több esetben segítette az Öntödei Múzeum gyűjteménygyarapítását is.

2012-ben a Várda Vulkán Kft. műszaki igazgatójaként és a cég rész tulajdonosaként ment nyugdíjba.

A nyugdíjas éveket nem sokáig élvezhette, mert nyugdíjba vonulása után hamarosan beteg lett, és 2017. augusztus 24-én hosszan tartó súlyos betegségben, 68 évesen halt meg. Temeztésére szűk családi körben, szeptember

4-én került sor, hamvai a kisvárdai Városi Köztemetőben nyugszanak.

Őszinte, segítőkész, jóindulatú, tiszta szívű embernek ismertük már egyetemi társként is, s megdöbbenéssel vettük tudomásul, hogy a 45 éves egyetemi találkozóinkra már nem juthatott el. Emlékére találkozókon gyertyafény mellett énekeltük el az „Ímhol a föld alá megyünk” kezdetű selmeci dalunkat, és kívántunk neki utolsó Jó szerencsét!

Lengyelne Kiss Katalin

Dr. Miskei Mihály

1935–2017

Váratlanul elhunyt kollégánk és barátunk, Miskei Mihály Budapesten született, Soltvadkerten és Kecskeméten nevelkedett, végül Budapesten fejezte be középiskolai tanulmányait.

1953–1959 között a moszkvai Mendelejev Vegyipari Egyetemen tanult és szerzett a ritka- és szörványfémek technológiájából mérnöki diplomát. A budapesti Fémipari Kutató intézetben kapott állást a hazai uránfeldolgozást kidolgozó laboratóriumában. E munkája közben szovjet levelező aspirantúrát is végzett, és 1966-ban Moszkvában elnyerte a kémiai tudományok kandidátusa fokozatot, a nagy tisztaságú alumínium-előállítási témakörben, majd Veszprémben a mérnök-doktori oklevelet. Ezt követően az FKI izotóplaboratóriumában dolgozott, majd az FKI színesfémkohászati osztályát vezetve halogén- ill. hidrometallurgiai területtel foglalkozott. 1976-tól műszaki tudományos munkatársként különböző irányítási, gazdálkodási és szervezési feladatokat látott el.

1983–1988 között a KGST titkárság Színesfémkohászati Osztályát vezette, közben 1984-ben kereskedelmi tagozatos gazdasági oklevelet szerzett a Bu-

dapesti Műszaki Egyetemen.

1988 júliusától a Magyar Alumíniumipari Tröszt kereskedelmi igazgatóhelyettese lett, majd a HUNGALU-nál folytatva munkáját, 1996-ban nyugállományba vonult.

A szakmával ezután sem szakította meg kapcsolatát, érdeklődése sokirányú volt. Mintegy 50 szakmai publikáció, 10 szabadalom kidolgozásában való részvétele és számos előadás megtartása dokumentálta szakmaszeretetét.

Munkásságát 1961-ben és 1973-ban a Nehézipar kiváló dolgozója, 1975-ben és 1987-ben a Munka Érdemrend bronz ill. ezüst fokozata kitüntetéssel jutalmazták.

Családját nagyon szerette, de szakmai és baráti társaságokban is részt vett, és nagy szakmai tudását megosztotta barátaival is.

Kedves kollégánk, főnökünk és barátunk halálakor nehéz szavakat találni a gyászra, de emléket, optimizmusát és segítőkészségét megőrizzük, és búcsúzunk tőle az utolsó Jó szerencséttel!

-ok-

Szemelvények kohászatunk múltjából

Torockó (németül Eisenburg, románul Rimetea)

Az Aranyos mellékveze mentén, a Székelykő lábánál fekvő Torockón legalább fél évezreden át, megszakítás nélkül bányásztak vasércet, és gyártottak vasat. Bár a bányaművelés és a kohósítás módszere alig fejlődött – nagyolvasztót sem építettek – mégis Torockó a magyarországi vaskohászat történetéből nem mellőzhető.

Torockót 1257-ben említi először írott forrás. A 15. században már mezőváros. A betelepített szászok a 17. századra elmagyarosodtak, a város lakói környezetüktől elzárkózva, szokásaikban, viseletükben, építészetükben sajátos néprajzi egységet alkottak.

Egy 1785-ben hamisított, III. Andrásnak tulajdonított kiváltságlevél alapján sokáig úgy tartották, hogy a vasművesek a felső-ausztriai Eisenwurzelből (Eisenerzből) jöttek Torockóba. Az itteni vasgyártásról az első hiteles oklevél 1470-ből származik: három egész és két fél vasolvasztót, továbbá nyolc és fél hámort említ. (A „fél” kisméretű berendezést vagy fél tulajdonrész jelenthetett.) A kemencék és a hámorok nagy száma alapján feltételezhető, hogy a vastermelés kezdete a 14. század első feléig nyúlik vissza.

Az 1721–24. évi összeírás Torockón 19 vasbányát, 16 olvasztókemencét és 22 hámort vett számba. A vasgyártás a 18. században élte virágkorát, a kemencék évente átlagosan 40 héten át voltak üzemben, ez alatt dolgozták fel azt az ércet, amelyet az olvasztási szünetekben bányásztak. Az évi vastermelés húsz-ezer bécsi mázsa körül volt. A vasból a szomszédos Torockószentgyörgyön kovácsoltak ásókat, kapákat, ekevasakat. A torockói vas jó minőségű volt, a termékek magas áron keltek el, egész Erdélyben igen keresettek voltak, sőt a Havasalföldre is eljutottak.

A 19. században a kemencék és a hámorok száma s a termelés folyamatosan csökkent. 1847-ben már csak 11 bucakemence és 12 hámor működött, a termelés 12 000 mázsát tett ki, 1870-ben pedig 7 kemencével és 5 hámorral mindössze négyezer mázsa vasat készítettek.

A torockói bányászatot és vasgyártást *Orbán Balázs* részletesen leírja. A vasbányák a helységtől nyugatra magasodó Tilalmas oldalában voltak. „E bányák, egypár kivételével, oly nyomorult szerkezetűek, oly kezdetlegesek, minőt másutt alig lehetne találni, s emellett az azokba való behatolás oly veszélyes, hogy aki valamelyiknek megjárására elszánta magát, midőn fenekére ért, bizonyonnyal jótékonyági fogadalmat tesz azon esetre, ha Isten szép egét meglátni megadatik neki.” Az ércet a bányász többnyire a hátán, zsákban hordja ki, csak két tárnában van fasínen járó csille. A bányától lóhátra erősített kosarakban viszik az ércet a kohó melletti pörkölőkamrákig. A bucakemencéket vízerővel működtetett fúvókkal táplálják. A kemence kibontása után kiemelt bucát (amelyet kenyérvasnak hívnak) kettévágják, és a hámorhoz viszik. Egy mázsa vas eladási ára 1846-ban 18 Ft volt, a nyereség 1,6 Ft-ot tett ki. Ezt a csekély hasznot is jórészt felemész-tette a lovak pótlására, a városi közköltségekre fordítandó pénz, ezért a vasműveseknek földműveléssel is kellett foglalkozniuk.

A torockói bánya- és kohótulajdonosok helyi jobbagysorsú kisvállalkozók voltak, a földesúrnak a kitermelt érc és a gyártott vas után cenzust fizettek, továbbá robottal is tartoztak (ezt rendszerint pénzzel váltották meg), s a bánya- és kohómunkásokkal, szénégetőkkel, fuvarosokkal jellegzetes, hierarchikus, hagyomány-ápoló társadalmat képeztek, saját közigazgatással. Ez is magyarázatot ad arra, hogy a torockói bucakemencés kohászat századokon át szinte változatlan struktúrával fennmaradt. 1898-ban még működött két kemence és egy hámor Torockón.

K. L.

Források:

Heckenast G.: A magyarországi vaskohászat története a feudalizmus korában. Bp., 1991.

Orbán B.: A Székelyföld leírása. V. k. Pest, 1871.

Jankó J.: A torockói vasbányászat és kohászat. Magyar Mérnök- és Építészegylet Közlönye, 1893.

Székely János torockói hámorának verője

Selmeci Szalamander 2017. szeptember 8–9.

